

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. IV. Vtrum sit de essentia cujuslibet peccati esse contra legem
æternam?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

actum secundum, sive bonum sive malum, su-
perare absolute & simpliciter suum habitum
in bonitate & malitia: Ergo &c.

Huius instantiæ variè respondent Authores,
sed vera solutio est quam D. Thomas ibidem
tradit in resp. ad 3. ubi sic ait: *Dicendum quòd ha-
bitus est causa actus in genere cause finalis, secun-
dum quam consideratur ratio boni & mali; & ideo
in bonitate & malitia actus præminet habitui.* Igi-
tur juxta hanc D. Thomæ doctrinam tunc so-
lum effectus habet perfectius esse vel æquè per-
fectum in sua causa effectiva, quam in se, quan-
do talis effectus non est simul causa finalis i-
pſius cause effectivæ; & ideo calor perfectus
esse habet in Sole, & omnes creaturæ in
Deo, quam in seipſis, quia & sunt effectus Dei
& Solis, ut non sint eorum causa finalis: Quan-
do verò effectus simul est causa finalis, per-
fectius habet esse in se, quam in illa causa effecti-
va, cujus est finis; nam finis semper est potior
tam in bono quam in malo iis quæ sunt ad finem,
quæ secundum causam finalem ratio boni &
mali moralis consideratur. Unde quia actus ho-
nestus ita est effectus habitus virtutis, ut simul
sit causa finalis illius, in morali bonitate illum
excedit.

Inhabis: Licet actus secundus sit causa finalis
habitus, debet tamen tota ejus perfectio & actuali-
tatis, in aliquam causam efficientem in qua
contineatur, reduci: Sed non potest talis per-
fectio vel actualitas in aliam causam efficien-
tem, quam in habitum vel potentiam à qua a-
ctus producitur, reduci: Ergo debet in habitum
vel potentiam talis perfectio vel actualitas virtua-
liter contineri, & per consequens causa effectiva
debet esse ita perfecta, sicut finalis, & habitus,
sicut actus secundus.

Respondeo concessâ Majori, negando Mino-
rem: licet enim major illa perfectio & actuali-
tatis actus secundi, in aliquam causam efficien-
tem reducenda sit, non tamen in potentiam vel
habitum, cujus est causa finalis, sed in causam
primam, respectu cujus talis actus nullo modo
est finis, sed habet duntaxat rationem effectus.
Solutio est D. Thomæ infra quæst. 79. art. 2. in
corp. ubi sic dicitur: *Omnis actio causatur ab
aliquo existente in actu, quia nihil agit, nisi secun-
dum quod est actu: omne autem ens actu reducitur in
primum actum, scilicet Deum, sicut in causam, quæ
est per suam essentiam actus: unde relinquatur quod
Deus sit causa omnis actionis, in quantum est actio.*
Major ergo illa perfectio & actualitas quæ actio
potentiam & habitum excedit, in actualitatem
divinæ motionis, quæ omnis causa secunda ad
agendum movetur & applicatur, & de actu
primo ad actum secundum reducitur, juxta do-
ctrinam D. Thomæ, debet ut in causam effici-
entem reduci: cum enim omnis causa secunda
potentialis sit, vel potentialitati admixta, non
potest talem actualitatem causare, nisi virtute,
& motione Dei, qui est actus purus, prius saltem
naturâ imbuatur, sub indeque nisi ad agendum
præmoveatur & prædeterminetur, ut in
tractatu de actibus humanis fusc
ostendimus.

ARTICULUS IV.

*Verum sit de essentia cuiuslibet peccati esse
contra legem æternam?*

S. I.

*Quibusdam præmissis, conclusio affirmativa
probitur.*

NOTANDUM primò ex D. Thoma infra
quæst. 91. art. 1. quòd lex æterna est ratio
agendorum à natura rationali, in mente divi-
na existens: cum enim lex nihil aliud sit (ut
ibidem ait S. Doctor) quam *dictamen practicæ
rationis, existens in Principe qui gubernat aliquam
communitatem perfectam, manifestum est (subdit)
supposito quòd mundus divinâ regatur providentiâ,
quòd tota communitas universi gubernatur ratione
divinâ; & ideo ipsa ratio gubernationis rerum, in
Deo, sicut in Principe universitatis existens, legem
rationem habet: & quia divina ratio nihil concipit in
tempore, sed habet æternum conceptum, inde est quòd
hujusmodi legem oportet dicere æternam.* Quomo-
do autem hæc æterna lex differat à providentiâ
divina, diximus in tractatu de voluntate Dei.

Notandum secundò, omnes alias leges, sive
divinas, sive humanas, lege æterna derivari, &
in virtute ejus vim obligandi, prohibendi, &
præcipiendi habere: juxta illud quòd de se ait
divina Sapiencia Proverb. 8. *Per me reges regnant,
& legum conditores iusta decernunt.* Unde si pecca-
tum sit contra aliquam legem divinam vel hu-
manam, immediatè, erit etiam mediatè contra
legem æternam, à qua leges illæ ut rivuli à fon-
te promanant.

Notandum tertio, legem dividi in naturalem
& positivam. Lex naturalis est ipsum naturale
lumen practicæ rationis, signatum in mentibus
nostris, juxta illud Psal. 4. *Signatum est super
nos lumen vultus tui Domine.* Unde Ambrosius
libro 5. de paradiso cap. 14. ait quòd talis lex
non inscribitur, sed innascitur: *nec aliquid lectione
percipitur, sed proprio quodam natura fonte in singu-
lis exprimitur.* Sicut enim in intellectu specu-
lativo dantur quædam principia naturaliter no-
ta, ut *Quodlibet est: vel non est, Totum est maius sua
parte* &c. quæ sunt causa & principium totius
cognitionis speculativæ: ita in intellectu practi-
co sunt quædam principia practica per se nota,
ut *Bonum est faciendum, & malum fugiendum,* &
similia, quæ sunt mensura & regula nostrarum
operationum. Lex positiva est, quæ sub ex-
pressis verbis est posita, & subdividitur in di-
vinam & humanam. Lex divina à Deo est po-
sita, & in sacra Scriptura, vel sacris traditioni-
bus continetur: lex verò humana est posita à
Principe alicujus reipublicæ; unde dividitur in
Ecclesiasticam, positam ab aliquo Ecclesiæ Præ-
lato; & Civilem, ab aliquo Principe seculari
latam.

Notandum quartò, seu potius supponendum,
quòd de facto certum est, omne peccatum esse
contra aliquam legem: nullum enim est assigna-
bile, quòd lege divina vel humana, positiva aut
naturali, non sit prohibitum. Unde cum D. Tho-
mas infra q. 88. art. 1. ait peccatum veniale non

esse contra legem, sed præter legem, non loquitur de ipsa lege per quam immediate prohibetur, sed de lege quæ necessarîo observari debeat ad assequendam æternam salutem, ut magis infra patebit. His præmissis: pro resolutione difficultatis proposita,

54. Dico; essenziale esse cuilibet peccato, quod sit contra legem Dei æternam: unde si per impossibile lex æterna deficeret, vel id quod modò est peccatum, non esset ab ea prohibitum, eo ipso non haberet formaliter rationem peccati, neque mali moralis, sed initiativè tantum & fundamentaliter. Est contra Vazquem hic disput. 97. & quosdam alios Recentiores; negantes esse de ratione peccati, in his quæ sunt intrinsecè mala, quod sit contra aliquam legem, & asserentes essentialè peccati rationem desumi ex oppositione ad naturam rationalem; nullo habito respectu ad legem.

55. Probatur primò ex Scriptura & SS. Patribus: Psalmo 118. dicitur, *Prævaricantes reputavi omnes peccatores terra: Atqui si non esset essentialè omni peccato, quod esset contra aliquam legem, omnes peccatores non possent dici prævaricantes; quia prævaricatio est contra legem, seu recessus à lege, ut docent Ambrosius serm. 16. in hunc locum, & Augustinus concione 25. in hunc Psalmum: unde Apostolus ad Rom. 4. ait: *ubi non est lex, nec prævaricatio*: Ergo est essentialè omni peccato, esse contra aliquam legem, subindeque contra legem Dei æternam, à qua omnes aliæ leges derivantur, & vim obligandi habent; ut notabili 2. ostendimus*

Hanc rationem tangit Augustinus loco citato, ubi sic dicitur: *Si prævaricantes sunt omnes peccatores terra, nullum est utique sine prævaricatione peccatum: nulla est autem prævaricatio sine lege: nullum est igitur nisi in lege peccatum*. Simili discursu utitur Ambrosius lib. 1. de paradiso cap. 8. dicens: *Non enim consisteret peccatum, si interdictio non fuisset: quid enim est peccatum, nisi divina legis prævaricatio, & celestium inobedientia præceptorum?*

56. Probatur secundò conclusio ex definitione peccati, quam ex Augustino tradit D. Thomas hic art. 6. ubi docet peccatum convenienter definiri, *Dictum, vel factum, vel concupitum contra legem æternam*: Ergo de ratione & essentia omnis peccati est, quod sit contra talem legem: definitio enim, si sit legitima debet explicare naturam & essentiam rei, & ea quæ per se & necessarîo, non verò quæ per accidens tantum seu accidentaliter ei conveniunt.

57. Probatur tertio: De ratione omnis peccati est ut sit contra dictamen rationis, & idcirco habet esse peccatum, quia est contra tale dictamen: Sed dictamen rationis est ipsa lex naturalis, quæ est participatio legis æternæ: Ergo de ratione omnis peccati est quod, mediâtè saltem, sit contrarium legi æternæ. Major est certa: quia omnis moralitas sumitur per ordinem ad rationem, quæ est proxima regula actuum moralium: unde sicut bonitas moralis consistit in conformitate actus cum ratione, ita malitia consistere debet in difformitate vel disconvenientia ad illam, seu in hoc quod sit contra ejus dictamen: quare si aliquis per errorem invincibilem judicaret hæc & nunc licere sibi facere aliquid quod est de se malum, v. g. mentiri ad tuendam vitam proximi, aut furari ad tribuendam eleemosynam, non peccaret tales actus eliciendo,

A quia in tali casu nullum esset dictamen rationis illos prohibens. Minor verò est D. Thomas infra qu. 91. art. 2. ubi ea ratione probat dari in nobis legem naturalem ex impressione legis æternæ, quia datur dictamen & lumen rationis, discernens quid sit bonum & quid sit malum, quid faciendum vel non faciendum: de quo lumine dicit P. salmista: *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine*, id est lumen à vultu tuo derivatum. Et sane nisi hujusmodi lumen, & dictamen rationis dicamus legem naturalem, non apparet quid in creatura rationali, ut tali, habeat rationem legis naturalis, ut consideranti patebit. Unde falsum est quod dicunt Adversarij, nempe tale dictamen se habere solum per modum cujusdam judicij enunciantis quid faciendum sit, vel non faciendum, non verò per modum legis præcipientis aut prohibentis; nam judicium illud non est mere speculativum, sed practicum, inducens ac movens ad aliquid agendum, vel non agendum, subindeque imponens obligationem, vel eam notificans; quod sufficit ad rationem legis.

Confirmatur: Vel judicium rationis dictans v. g. parentes esse colendos, vel non esse mentendum, movet per modum præcepti, vel solum per modum consilij? Hoc secundum dici non potest, quia ad peccandum non sufficit consilium de aliquo actu faciundo, vel de eligendo oppositum; alias omittere quæ cadunt sub consilio, esset peccatum: Ergo dicendum est primum, & ita nihil deerit prædicto judicio ad rationem legis.

Denique suaderi potest conclusio ratione D. Thomæ hic art. 6. Peccatum, quodcumque illud sit, est malum morale: Sed malum morale essentialiter importat difformitatem seu disconvenientiam ad rectam rationem, & legem æternam: Ergo & quodcumque peccatum. Major patet, Minor probatur. *Actus humanus* (inquit S. Doctor) *habet quiddam sit malus* (moraliter) *ex eo quod caret debita commensuratione: omnis autem commensuratio cuiuscumque rei attenditur per comparationem ad aliquam regulam, à qua si divergat, incommensurata erit. Regula autem voluntatis humana est duplex: una propinqua & homogenea, scilicet humana ratio: alia vero est prima regula, scilicet lex æterna, quæ est quasi ratio Dei*. Ergo actus moraliter malus, essentialiter importat difformitatem seu disconvenientiam ad rectam rationem, & legem æternam.

Confirmatur ex eodem Doctore Angelico qu. 2. de malo art. 3. De moralibus, servatâ proportionem, philosophari debemus sicut de artificialibus: Sed in genere artificialium nullus intelligitur defectus, nisi per oppositionem ad regulas artis: Ergo nec in genere moris potest intelligi aliquid esse defectuosum; nisi per oppositionem ad regulas morum, quæ ut diximus, sunt humana ratio, & lex æterna; subindeque essentialè est cuilibet peccato, quod sit contra legem Dei æternam.

§. II.

Præcipua obiectio solvitur.

CONTRA istam conclusionem obijciunt Adversarij: Omne peccatum est malum, quia prohibitum: Sed quædam peccata sunt prohibita, quia sunt secundum se mala, ut mendaci-

dacium, & odium Dei: Ergo in his prius est quod sine mala & peccata, quam quod lege divina vel humana prohibeantur.

Confirmatur: Illa quæ prohibentur quia mala, adhuc essent mala, quamvis non prohiberentur; semper enim odium Dei v.g. live prohibitorum sit, live non prohibitorum, habet rationem mali: Ergo ut sine mala, non dependent necessario à prohibitione legis.

Huic argumento responderi D. Thomas hic art. 6. ad 4. Cum dicitur quod non omne peccatum id est malum, quia est prohibitum, intelligitur de prohibitione facta per ius positivum. Si autem referatur ad ius naturale, tunc omne peccatum est malum, quia est prohibitum. Per quod patet ad confirmationem: nam illa quæ ius positivum prohibet, quia mala, prius per legem naturalem fuerant prohibita; & ideo ex vi illius prohibitionis remanent mala, quamvis ius positivum non accedat.

In talibus: Mendacium & odium Dei sunt quid intrinsecè malum moraliter, non solum antecedenter ad legem positivam, & independentem ab illa, sed etiam antecedenter ad legem naturalem, imò & ad legem æternam: nam pro illo priori, in quo divinus intellectus per scientiam simplicis intelligentiæ cognoscit odium Dei præcisè secundum prædicata essentialia, verè cognoscit illud ut oppositum suæ bonitati, & ut aversens ab ea creaturam rationalem, ipsique creaturæ rationali disconveniens & dissonum; idem dicendum de mendacio: Ergo actus secundum se mali, sunt peccata independentem à lege naturali, & à lege æterna, & antecedenter ad illas, subindeque non est essentia peccati, quod sit legi æternæ contrarium.

Confirmatur: Licet per impossibile nulla esset lex æterna, nec ullus Deus, adhuc mendacium esset malum morale, & consequenter peccatum per hoc præcisè quod est contrarium naturæ rationali: Ergo non est essentialiter peccatum quod sit contra legem Dei æternam.

Huic instantiæ, quæ est præcipuum fundamentum adversæ sententiæ, responderi cum D. Salmanticensibus: Mendacium, odium Dei, & alios actus secundum se malos, antecedenter ad legem naturalem, & ad legem æternam, non esse mala & peccata formaliter, sed initiativè tantum & fundamentaliter; quatenus ex se, & ab intrinsecò sunt determinata, ut à lege æterna, subindeque à lege naturali, quæ est eius participatio, discordent & deviant; & apta nata, ut per illam prohibeantur, postquam prohibitio nem erunt mala & peccata formaliter & completivè. Ex quo patet responsio ad confirmationem: si enim lex æterna, subindeque omnes alie leges tollerentur, mendacium non esset malum morale, nec peccatum, formaliter & completivè, sed fundamentaliter tantum & initiativè; quia esset contrarium naturæ rationali, & ex se ac ex sua natura aptum, ut prohiberetur à legibus, si ponerentur. Sicut si omnes artis regulæ destruerentur, in genere artificiali nullum esset peccatum formaliter, sed tantum fundamentaliter; quia in genere artificialium nullus intelligitur defectus, nisi per oppositionem ad regulas artis, ut supra ex D. Thomadicebamus.

Quæres in quo consistat malitia hæc initiativa & fundamentalis?

Respondeo cum prædictis Authoribus, ipsam consistere in eo quod actus ab intrinsecò mali

secundum se repugnent alicui ex divinis perfectionibus, ut odium Dei summa bonitati, mendacium primæ veritati, furtum summæ iustitiæ & æquitati; hæc enim contrarietas & repugnantia est ratio & fundamentum, cur Deus per legem æternam & naturalem huiusmodi actus prohibeat: nam sicut Deus est necessario determinatus ad diligendum sua divina attributa, sic necessario est determinatus ad odio habendum, & prohibendum lege æternam, quicquid prædictis attributis contrariatur.

Ex his facile intelliges quid velit D. Thomas hic art. 6. ad 4. dum ait quod omne peccatum, ex hoc ipso quod est inordinatum, legi naturali repugnat: per hoc enim non intendit concedere peccato ante prohibitionem iuris naturalis malitiam formalem & completivam, sed fundamentalem tantum & iniciativam, jam à nobis expositam, quæ est ratio & fundamentum cur legi æternæ & naturali repugnet.

ARTICULUS V.

Verum sit essentialiter peccatum quod sit iniuria seu offensa Dei?

Extra controversiam est, peccatum esse aliquo modo contra Deum, & offensam illius: non quod effectivè ei noceat; *Non enim peccaveris* (inquit Job) *quid ei noceris? & si multiplicata fuerint iniquitates tue, quid facies contra eum?* sed quia nocet in affectu peccantis: omnis enim qui mortaliter peccat, vult quantum est ex parte effectus saltem interpretativi, Deo malum inferre, illumque honore debito privare, si huiusmodi nocenti esset capax; in quo ipso, secundum prudentem estimationem, injuriam ei irrogat, & Deus ipse reputat se ab illo offensum. Unde Judith cap. 11. dicitur: *Constat enim nostrum peccatis offensum.* Et in Scriptura passim peccata dicuntur *offensiones, iniustitie, iniuria, &c.* Quæritur ergo an ratio illa injuriæ, seu offensæ Dei, per se & essentialiter, aut per accidens tantum, seu accidentaliter peccato conveniat? Pro resolutione

Dico, esse essentialiter peccatum, quod sit iniuria & offensa Dei.

Probatum breviter: Peccatum formaliter quatenus tale, & ex propria sua ratione, habet esse contra legem æternam, ut articulo præcedenti probatum est: Ergo ex propria sua ratione habet quod sit iniuria, seu offensa Dei. Consequentia probatur: nam qui sciens & volens transgreditur legem ab aliquo impositam, verè offendit ipsum legislatorem; quia eius voluntati contradicit, eique debitam subjectionem & obedientiam denegat.

Deinde, peccatum non solum Deo ut legislatori contrariatur, tollens ab eo debitam subjectionem & obedientiam, sed etiam ipsum offendit, ut iustum iudicem, non timendo eius penam & supplicium; ut resem, non reverendo ipsius præsentiam; ut supremum & summam dominum, denegando ei servitutem debitam; ut amicum & benefactorem, exhibendo se ei inimicum & ingratum, & abutendo ipsius beneficiis; ut primam causam, ac primam principium, utendo ipsius concursu ad peccandum; & denique ut summam bonum, & ultimam finem